
Իրական շահառուների թափանցիկություն. համապատասխանության ապահովում և ռիսկերի կառավարում

Վերապատրաստման դասընթաց

մասնավոր սեկտորի ներկայացուցիչների համար

Դասընթացի նպատակը

Վերապատրաստման մոդուլը նախատեսված է մասնավոր հատվածի ներկայացուցիչների համար և նպատակ ունի բարելավել մասնակիցների գիտելիքը իրական շահառուների թափանցիկության ինստիտուտի, դրա կարևորության, ինչպես նաև Հայաստանի Հանրապետության տարածքում կիրառելի օրենսդրական պահանջների վերաբերյալ: Մասնակիցների կարողությունների զարգացումը թույլ կտա վերջիններիս ապահովելու իրենց համապատասխանությունը օրենսդրական կարգավորումներին և կառավարելու հնարավոր ռիսկերը:

Դասընթացի նկարագիրը

Փողերի լվացման սխեմաները հաճախ կառավարվում են բազմաթիվ գործարքների և կազմակերպությունների հետևում թաքնվող անձանց կողմից, որոնք խրթին կորպորատիվ կառուցվածքների և ֆինանսական միջոցների անդրազգային շրջանառության միջոցով փորձում են օրինականացնել իրենց հանցավոր եկամուտները: Կոռուպցիայի և փողերի լվացման խոշոր դեպքերը հաճախ ներառում են օտարերկրյա դերակատարներ և բարդ սխեմաներ, իսկ իրավապահ մարմինները

բախվում են ապացույցների ձեռքբերման և պատասխանատու անձանց հայտնաբերման հետ կապված խնդիրների:

Վերապատրաստման դասընթացն անդրադառնում է այն հարցին, թե ինչպես են իրական շահառուների թափանցիկության միջազգային չափանիշները ձևավորվել հանցավորների կողմից իրավաբանական անձանց և կազմավորումների չարաշահումը կանխելու նպատակով: Բիզնես ոլորտի ներկայացուցիչներին կներկայացվի «իրական շահառու» եզրույթի բովանդակությունը և դրա դերը փողերի լվացման դեմ պայքարի ներպետական համակարգերում: Դասընթացի թիրախում կլինի իրավաբանական անձանց իրական շահառուների բացահայտման ներպետական կանոնների, միասնական ռեգիստրի ձևավորման և համալրման արդյունքների ուսումնասիրությունը և լավագույն փորձը:

Դասընթացի շրջանակներում անդրադարձ է կատարվում իրական շահառուների թափանցիկությանն առնչվող բազմաբնույթ հարցերի: Մասնակիցները դասընթացի ավարտին կձևավորեն հետևյալ կարողությունները.

- Կհասկանան իրական շահառուների թափանցիկության առնչվող բարեփոխման կարևորությունը բիզնեսի համար,
- Կպատկերացնեն «իրական շահառու» եզրույթի բովանդակությունը միջազգային փորձի և ներպետական օրենսդրության համատեքստում,
- Կձանոթանան իրական շահառուների վերաբերյալ տեղեկությունների բացահայտման և հրապարակման միջազգային չափանիշներին,
- Կտիրապետեն Հայաստանի Հանրապետության տարածքում իրավաբանական անձանց իրական շահառուների բացահայտման օրենսդրական պահանջներին,
- Կհասկանան իրական շահառուների թափանցիկության պահանջներին չհամապատասխանելու դիսկերը,
- Կտիրապետեն իրական շահառուների վերաբերյալ հայտարարագրի ներկայացման տեխնիկական ու բովանդակային առանձնահատկություններին,
- Կձանոթանան իրական շահառուների թափանցիկության միջազգային լավագույն փորձին:

Դասընթացի կառուցվածքը

Թեմա 1. Իրական շահառուների բացահայտման պահանջների զարգացումը և նպատակները

Այս թեմայի շրջանակներում կբացահայտվի իրական շահառու հասկացության բովանդակությունը, կուսումնասիրվեն «իրավաբանական սեփականատեր» և «իրական շահառու» եզրույթների տարբերությունները, կներկայացվի ֆինանսական շարժերի և իրավաբանական անձանց հետևում կանգնած և դրանք վերահսկող անձանց բացահայտման կարևորությունը կոռուպցիայի և փողերի լվացման դեմ պայքարի համատեքստում: Մասնակիցները կծանոթանան ԻՇ բարեփոխման նշանակությանը բիզնեսի համար, իրական շահառուների թափանցիկության պահանջներ պարունակող հիմնական միջազգային փաստաթղթերին և վերջին տարիների միտումներին՝ հատկապես իրավաբանական անձանց իրական շահառուների բաց ռեգիստրների ձևավորման և տվյալների արժանահավատության նկատմամբ վերահսկողության ներդրման տեսանկյունից:

Օգտակար հղումներ՝

- “What is beneficial ownership transparency?”, *Open ownership*, online [here](#).
- «Իրավաբանական անձանց պետական գրանցման, իրավաբանական անձանց առանձնացված ստորաբաժանումների, հիմնարկների և անհատ ձեռնարկատերերի պետական հաշվառման մասին» օրենքում փոփոխություններ և լրացումներ կատարելու մասին» 2021 թվականի հունիսի 3-ի թիվ ՀՕ-246-Ն օրենքի և հարակից օրենքների նախագծերի ընդունման հիմնավորում, 33-39 կետեր, առցանց [այսպեղ](#).
- *Guidance on Beneficial Ownership of Legal Persons*, March 2023, FATF, paras 1-10, online [here](#).
- *Directive (EU) 2015/849 of the European Parliament and of the Council of 20 May 2015*, Article 3 (6), online [here](#).

Թեմա 2. Իրական շահառուների բացահայտման տեղը փողերի լվացման և ահաբեկչության ֆինանսավորման դեմ պայքարի ներպետական համակարգերում

Այս թեմայի շրջանակներում դասընթացի մասնակիցները կձանոթանան փողերի լվացման և ահաբեկչության ֆինանսավորման դեմ պայքարի ներպետական համակարգի ներքո հաշվետվություն ներկայացնող անձանց ցանկին, այդ անձանց կողմից իրենց հաճախորդների պատշաճ ուսումնասիրություն իրականացնելու, այդ թվում՝ հաճախորդների իրական շահառուների բացահայտման հետ կապված պարտականություններին: Հակիրճ անդրադարձ կկատարվի նաև հաճախորդի իրական շահառուի ինքնության ստուգման, հավաքված տվյալների պահպանման և դրանք իրավասու մարմիններին հասանելի դարձնելու հետ կապված կարգավորումներին:

Օգտակար հղումներ՝

- *Փողերի լվացման, ահաբեկչության ֆինանսավորման և զանգվածային ոչնչացման զենքի տարածման ֆինանսավորման դեմ պայքարի միջազգային ստանդարտներ, ՖԱԹՖ հանձնարարականներ (2012թ. փետրվար), Հանձնարարական 10, 17-19, առցանց [այսպետ](#).*
- *«Փողերի լվացման և ահաբեկչության ֆինանսավորման դեմ պայքարի մասին» օրենք, Հոդվածներ 3, 16, 22.*

Թեմա 3. Իրավաբանական անձանց իրական շահառուների միասնական ռեգիստրների ձևավորումը և հայտարարագրման պահանջների ներդրումը

Այս թեմայի քննարկման ընթացքում մասնակիցներին կներկայացվեն իրավաբանական անձանց իրական շահառուների պետական ռեգիստրների ստեղծման միջազգային միտումները, ինչպես նաև Հայաստանի Հանրապետության տարածքում իրավաբանական անձանց իրական շահառուների հայտարարագրման համակարգի ներդրման պատմությունը: Մասնակիցներին մասնավորապես կներկայացվեն.

- 2009 թվականից սկսած Կենտրոնական բանկի խորհրդի հաստատած կարգով իրավաբանական անձանց իրական շահառուների հայտարարության ներկայացման դեպքերը և կանոնները,
- հանքարդյունաբերության ոլորտում գործունեություն ծավալող իրավաբանական անձանց իրական շահառուների բացահայտման նախաձեռնության հիման վրա ձեռնարկված քայլերը,
- Հայաստանի Հանրապետության տարածքում գրանցված բոլոր իրավաբանական անձանց համընդհանուր հայտարարագրման համակարգի ներդրման ժամանակագրությունը:

Մասնակիցների հետ կքննարկվեն նաև իրական շահառուների ռեգիստրում հավաքվող տեղեկությունների համադրելիությունը Կոռուպցիայի կանխարգելման հանձնաժողովի տվյալների շտեմարաններում առկա տեղեկությունների հետ, ինչպես նաև պետական գնումների ոլորտում իրական շահառուների բացահայտման հետ կապված առկա իրավիճակը:

Օգտակար հղումներ՝

- *Directive (EU) 2015/849 of the European Parliament and of the Council of 20 May 2015, Article 30 (3).*
- *International Standards on Combating Money Laundering and the Financing of Terrorism & Proliferation, (2012-2023) FATF, Interpretive Note to Recommendation 24 (Transparency and Beneficial Ownership of Legal Persons), 7 (b) (i), online [here](#).*
- *Կենտրոնական բանկի խորհրդի 2009 թվականի հունվարի 27-ի թիվ 20-Ն որոշում, առցանց [այստեղ](#).*
- *Իրական սեփականատերերի բացահայտման գծով վավերացման արդյունքներով Հայաստանը ստացել է ամենաբարձր՝ «բավարարող առաջընթաց» գնահատականը, 10.06.2021, առցանց [այստեղ](#).*
- *«Իրավաբանական անձանց պետական գրանցման, իրավաբանական անձանց առանձնացված ստորաբաժանումների, հիմնարկների և անհատ ձեռնարկատերերի*

պեղական հաշվառման մասին» օրենքում փոփոխություններ և լրացումներ կատարելու մասին» 2021 թվականի հունիսի 3-ի թիվ ՀՕ-246-Ն օրենք, Հոդված 9, առցանց [այսպեղ](#)

- «Հանրային ծառայության մասին» օրենք 42 (1)
- «Գնումների մասին» օրենք, Հոդված 28 (2) (2)

Թեմա 4. Իրավաբանական անձանց իրական շահառուների բացահայտման կանոնները Հայաստանի Հանրապետության տարածքում գրանցված կազմակերպությունների համար

Այս թեմայի շրջանակներում կներկայացվեն Հայաստանի Հանրապետության տարածքում գրանցված իրավաբանական անձանց կողմից իրենց իրական շահառուներին հայտնաբերելու և հայտարարագրելու հետ կապված պարտականությունները: Մասնակիցները կձանոթանան.

- կազմակերպությունների կողմից պատշաճ ուսումնասիրություն իրականացնելու և փաստաթղթերի պահպանման պահանջներին,
- իրական շահառուների վերաբերյալ հայտարարագրի, այդ թվում՝ փոփոխված տեղեկությունների ներկայացման ժամկետներին,
- իրական շահառուների հայտարարագրման էլեկտրոնային համակարգին և դրանից օգտվելու կանոններին,
- հայտարարագրի գրանցման համար պետական տուրքի գանձման դեպքերին և գանձվող պետական տուրքի չափին,
- հայտարարագրում ներկայացման ենթակա տեղեկությունների ծավալին և հայտարարագրին կից ներկայացվող փաստաթղթերի տեսակներին,
- ցուցակված բաժնետոմսերով ընկերությունների համար նախատեսված առանձնահատկություններին:

Օգտակար հղումներ՝

- «Իրավաբանական անձանց պեղական գրանցման, իրավաբանական անձանց առանձնացված ստորաբաժանումների, հիմնարկների և անհատ ձեռնարկատերերի պեղական հաշվառման մասին» օրենք, Գլուխ 12.1.
- ՀՀ արդարադատության նախարարի 2021 թվականի օգոստոսի 30-ի թիվ 416-Ն հրաման, առցանց [այսպեղ](#)
- Իրական շահառուների հայտարարագրման էլեկտրոնային [համակարգ](#)
- Իրական շահառուների վերաբերյալ հայտարարագրերի լրացման հետ կապված օգտակար [նյութեր](#)

- *Իրական շահառուների հայտարարագրման վերաբերյալ Ինֆորմացիայի ազատության կենտրոնի կողմից մշակված օգտակար [նյութերը](#)*

Թեմա 5. Իրավաբանական անձանց իրական շահառուների բաց ռեգիստրների ձևավորման միջազգային միտումները անձնական տվյալների պաշտպանության համատեքստում

Այս թեմայի շրջանակներում մասնակիցների հետ կքննարկվեն իրավաբանական անձանց իրական շահառուների բաց ռեգիստր ունենալու շահի հավասարակշռման հարցը անձնական տվյալների պաշտպանության և մասնավոր կյանքի անձեռնմխելիության երաշխիքների համատեքստում: Մասնակիցներին կներկայացվի Եվրոպական միության արդարադատության դատարանի որոշումը, որով անվավեր է ճանաչվել կազմակերպությունների իրական շահառուների տվյալները հասարակության ցանկացած անդամի բոլոր դեպքերում հասանելի դարձնելու ԵՄ հրահանգի պահանջը:

Օգտակար հղումներ՝

- *«Իրավաբանական անձանց պետական գրանցման, իրավաբանական անձանց առանձնացված ստորաբաժանումների, հիմնարկների և անհատ ձեռնարկատերերի պետական հաշվառման մասին» օրենք, Հոդված 6.*
- *Data protection and privacy in beneficial ownership disclosure, 20 May 2019, The B Team, The Engine Room, Open Ownership, online [here](#).*
- *Press release No 188/22 22, Court of Justice of the European Union, November 2022, online [here](#).*

Թեմա 6. Իրավաբանական անձանց իրական շահառուների թափանցիկության պահանջների խախտման հետևանքները

Այս թեմայի շրջանակներում մասնակիցներին կներկայացվեն իրավաբանական անձանց իրական շահառուների բացահայտման պահանջների խախտման արդյունքում վրա հասնող օրենսդրական հետևանքները: Մասնավորապես կքննարկվեն դատական կարգով իրավաբանական անձի հարկադիր լուծարման հնարավոր դեպքերը, վարչական պատասխանատվության հիմքերը և կիրառելի սանկցիաները, ինչպես նաև վարչական պատասխանատվության դեպքերի համար սահմանված խրախուսական նորմը: Մասնակիցներին կներկայացվեն նաև քրեական պատասխանատվության հնարավոր դեպքերը և կիրառելի սանկցիաները:

Օգտակար հղումներ՝

- *«Իրավաբանական անձանց պետական գրանցման, իրավաբանական անձանց առանձնացված ստորաբաժանումների, հիմնարկների և անհատ ձեռնարկատերերի պետական հաշվառման մասին» օրենք, 60.5 (6)*
- *Վարչական իրավախախտումների վերաբերյալ Հայաստանի Հանրապետության օրենսգիրք, Հոդված 169.29*
- *Քրեական օրենսգիրք, Հոդված 294*
- *Իրական շահառուների թափանցիկության բարեփոխման վերաբերյալ Ինֆորմացիայի ազատության կենտրոնի կողմից մշակված օգտակար [նյութերը](#):*